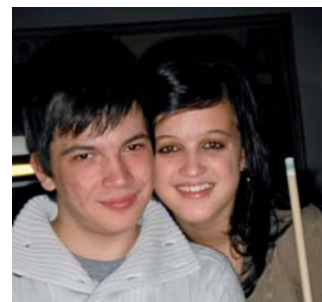

Brochure Project 'JONGE OUDERS'

Recht-Op Jongeren

Inleiding

Recht-Op Jongeren werkte het afgelopen jaar met een tiental jonge ouders tussen 16 en 28 jaar rond het thema ouderschap. Het project startte in maart 2012 en wordt afgerond in de zomer van 2013.

In deze brochure brengen we de ervaringen van onze jonge ouders in beeld. Eerst lichten we de jongerenwerking toe, daarna zoomen we in op het ontstaan en de aanpak van het project jonge ouders. Vervolgens staan we stil bij onze visie op kinderarmoede en bieden we hulpverleners enkele 'tools' om de ondersteuning van jonge gezinnen in armoede vorm te geven.

Dit project kreeg vorm dankzij een projectsubsidie van Minister van Armoedebestrijding Ingrid Lieten.

Het project werd genomineerd voor de Cera prijs van het Jeugdwelzijnswerk 2013. Bekijk de nominatiefilm op:
<http://www.youtube.com/watch?v=5ie5ZwyOcd0>.

Recht-Op Jongeren

De jongerenwerking van Recht-Op maakt sinds vier jaar deel uit van de vereniging waar armen het woord nemen Recht-Op vzw te Antwerpen. We werken met een 50-tal jongeren tussen 12 en 25 jaar uit groot Antwerpen die opgroeien in een armoedesituatie.

De jongeren die naar Recht-Op komen vinden weinig tot geen aansluiting bij het bestaande vrijetijdsaanbod en ervaren uitsluiting op diverse levensdomeinen. Daarom bieden we hen met de jongerenwerking een plek waar ze terecht kunnen, waar ze zichzelf kunnen zijn en waar ze kunnen groeien. We organiseren een laagdrempelig vrijetijdsaanbod met het oog op het verruimen van hun leefwereld en netwerk.

Dit alles vormt de basis om met deze jongeren meer structureel te werken aan het bestrijden van armoede.

We werken projectmatig rond thema's die de jongeren aanbelangen en gaan hierover in dialoog met de samenleving en het beleid. We geven jongeren een stem, vanuit de overtuiging dat het essentieel is om naar hen te luisteren als je armoede wil bestrijden. Met hun stem maken we duidelijk dat armoede geen individueel maar een maatschappelijk probleem is dat dus ook structureel moet worden aangepakt.

Naarmate de jongeren ouder worden komen de thema's seksualiteit, (tiener)zwangerschap en ouderschap steeds meer aan bod

tijdens de werking. Jongeren worden mama of papa en dit brengt veel teweeg in hun leven. Ze krijgen kritiek van de samenleving, moeten op zoek gaan naar de juiste combinatie tussen het 'jong zijn' en het mama of papa zijn, zoeken hun weg in onstabiele relaties, ervaren dat de toegang tot diensten, het onderwijs en de arbeidsmarkt bijzonder moeilijk is.

Jonge (toekomstige) ouders vinden ook moeilijker toegang tot de groepsactiviteiten van Recht-Op. Nochtans vinden we het belangrijk om hen te blijven bereiken en ondersteunen op deze sleutelmomenten in hun leven en het leven van hun kinderen.

En zo ontstond de 'jonge ouderwerking' van Recht-Op...

Project 'Jonge Ouders'

Het project "Jonge ouders" ontstond vanuit de jongerenwerking van Recht-Op vzw.

We zagen dat verschillende jongeren mama of papa (willen) worden en dat het thema ouderschap leefde in onze groep.

De jongeren die naar Recht-Op komen hebben meestal geen andere plek waar ze terecht kunnen voor een babbel, met hun vragen en verhalen. Ook de jonge ouders niet.

Met dit project kwamen we hier aan tegemoet. We boden een plek waar jonge ouders andere ouders ontmoetten, waar ze konden uitwisselen over hun ouder zijn, waar ze met hun vragen terecht konden, waar ze ook weer gewoon even 'jong' konden zijn.

De jonge ouders die we bereikten met dit project zijn allemaal op verschillende manieren mama of papa: in koppel, als alleenstaande, met inwonend kind of zonder contact met het kind.

Alle jonge ouders ervaren moeilijkheden op verschillende levensdomeinen en leven dus in armoede.

Het doel van onze werking is steeds de stem te laten horen van jongeren die in armoede leven. Want we zien dat hun stem vaak niet gehoord wordt. In het project "Jonge ouders" draaide het dus helemaal om het perspectief van de jongeren. Ons inziens een heel belangrijke invalshoek, want zij zijn immers de (toekomstige) ouders.

Hoe hebben we het aangepakt?

Het project was opgebouwd rond drie pijlers:

- het verenigen van jonge (toekomstige) ouders die in armoede leven
- de jongerenwerker die optreedt als brugfiguur
- het samenbrengen van betrokkenen in een klankbordgroep

Pijler 1:

Het verenigen van jonge (toekomstige) ouders die in armoede leven

We organiseerden een tiental groepsbijeenkomsten en activiteiten en we gingen samen op weekend.

Hier stond het spontane en informele uitwisselen centraal. We praatten over relaties en seksualiteit, over voorlichting, over zwangerschap, ouderschap en opvoeding, over onzekerheden en angsten, over eigen jeugdherinneringen, over de verwachtingen en reacties van de omgeving, ...

De meeste jongeren kenden elkaar van de jongerenwerking, waardoor er reeds een sfeer van vertrouwen was. Van belang bij dit uitwisselen was de "vrijblijvendheid" van de gesprekken en het feit dat onze werking niet behoort tot de hulpverleningscontext. Net daardoor konden de (toekomstige) ouders hun vragen, onzekerheid en twijfels openlijk uiten zonder vrees voor veroordeling of terechtwijzing. Onze vertrouwensband maakte open en eerlijke gesprekken mogelijk.

We nodigden ook af en toe externen uit op een bijeenkomst om het uitwisselen tussen ouders en hulpverleners te organiseren. Bijvoorbeeld iemand van het Expertisecentrum de Kraamvogel die kwam luisteren naar de ervaringen van onze jonge ouders met de eerstelijnsgezondheidszorg. Of een onderzoekster van de Karel de Grote Hogeschool die onderzoek voerde naar de beleving van zorg bij jonge ouders.

De methodiek die we hanteerden bestond dus uit formele gesprekken over een bepaald thema tijdens de bijeenkomsten en informele gesprekken tijdens de activiteiten. Deze methodiek draagt bij tot de sfeer van vertrouwen van waaruit gewerkt wordt.

Ook in de jongerenwerking hanteren we deze methodiek en zien we dat die werkt.

Een ander belangrijk aspect van deze pijler is het creëren van leuke momenten tussen ouder en kind en tussen de verschillende ouders en kinderen onderling. Samen naar de kinderboerderij, knutselen met plasticine, de ezel eten geven, in de plassen springen tijdens de wandeling, enz.

Er zijn geen grootouders bij, geen hulpverleners, gewoon mama's, papa's en kinderen.

Pijler 2:

De jongerenwerker als brugfiguur

We zagen al snel dat de jonge ouders geen of weinig gebruik maken van het bestaande hulp-, dienst- en zorgverleningsaanbod waar ze recht op hebben. Nochtans stonden ze er niet weigerachtig tegenover. Het bleek eerder dat ze de diensten niet kennen en er de weg naartoe niet vinden.

Vanuit de vertrouwensband die de jongerenwerkers van Recht-Op hebben met de jongeren, bleek het wel mogelijk hen toe te leiden naar verschillende diensten en organisaties. We deden dit via huisbezoeken en individuele gesprekken.

Belangrijk is dat onze opvolging niet stopte bij de toeleiding naar de juiste dienst. We bleven de situatie opvolgen zowel bij de ouder als bij de hulpverlener, we bemiddelden indien nodig, we zochten naar oplossingen als een begeleiding werd stopgezet, enz.

Deze ondersteuning bestond enerzijds uit acties die rechtstreeks te maken hadden met de zwangerschap en het ouderschap, zoals meegaan naar de gynaecoloog, toeleiding naar een Amberbegeleiding¹ van het CKG (Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning), hulp bij aanvragen van het kraamgeld, enz.

Anderzijds bleek het ook nodig de jonge gezinnen te ondersteunen in zaken die onrechtstreeks met het kind te maken hadden, zoals hulp bij de zoektocht naar werkbegeleiding, hulp bij het zoeken naar een woonst, het organiseren van ronde tafels met de verschil-

lende hulpverleners rond een gezin, het opvolgen van de schoolcarrière via gesprekken met het CLB (Centrum Leerlingen Begeleiding), toeleiden naar gesprekstherapie van een CGG (Centrum Geestelijke Gezondheidszorg), hulp bij het aanvragen van leefloon of schuldbemiddeling bij het OCMW, enz.

Pijler 3:

Een klankbordgroep

We vonden het belangrijk om datgene wat we zagen en hoorden bij de jonge ouders te kunnen aftoetsen bij professionelen. We kozen voor een klankbordgroep met mensen uit verschillende invalshoeken omdat het belangrijk is het thema kinderarmoede vanuit verschillende invalshoeken te benaderen.

We vertelden er over de ervaringen, noden en behoeften van de jonge ouders. We brachten een dialoog op gang tussen de professionelen over de ondersteuning van jonge ouders in armoede.

Een overzicht van de betrokkenen in de klankbordgroep vindt u achteraan in de brochure.

---

¹ Een Amberbegeleiding is een intensieve begeleiding aan huis door een CKG (Centrum Kinderzorg en Gezinsondersteuning). Deze begeleidingsvorm richt zich naar ouders vanaf de 8ste zwangerschapsmaand en/of tot 6 maanden na de geboorte.

Kinderarmoede bestrijden

Ons project 'Jonge ouders' maakte deel uit van een geheel van projecten over heel Vlaanderen om iets te doen aan de stijgende armoede bij kinderen. In België leeft 1 op 10 kinderen in armoede, in Antwerpen zelfs 1 op 4.

Toekomstperspectief

Een jaar werken rond kinderarmoede is veel te kort.

Een jaar werken met jonge ouders - jongeren die zelf in moeilijke situaties leven – is wel lang genoeg om te zien hoe hun toekomstperspectief nog voor ze een kind krijgen van cruciaal belang is.

Het al dan niet zicht hebben op een diploma, op werk dat je graag doet, op een eigen toekomst, ... kleurt je keuzes.

Jongeren die in armoede leven hebben het gevoel weinig zelf te kunnen kiezen. Al van kleinsaf aan werd er voor hen gekozen of boven hun hoofd beslist. De stappen die ze in hun jonge leven zetten, zijn vaak noodgedwongen stappen: omdat het niet meer anders kan, om erger te voorkomen, omdat anderen voor hen beslissen dat het zo beter is, omdat ze niet passen in het kadertje dat wij hen aanbieden. Zelf kiezen is voor hen zelden aan de orde. De perspectieven op hun verdere jonge leven zijn beperkt.

En dan is er die kinderwens: liefde geven, liefde krijgen, iemand zijn, nodig zijn.

Een kind krijgen kies je wel zelf en is één en al toekomst.

Als samenleving moeten we willen streven naar een degelijk toekomstperspectief voor elke jongere. Want je eigen toekomstperspectief bouw je niet alleen, daarvan krijgen we bij Recht-Op elke dag voorbeelden te zien. Elk toekomstperspectief krijgt kleur door zijn context. Er is dus grote nood aan het effectief uitvoeren van een geïntegreerd armoedebeleid dat alle domeinen van het leven in rekening brengt: onderwijs, tewerkstelling, huisvesting, financiële situatie, enzovoort.

Een eenvoudig maar tijdrovend 'recept'

Het voorbije projectjaar bleek ook dat bepaalde elementen cruciaal zijn voor het slagen van ondersteuning en hulpverlening aan jonge gezinnen in armoede.

Opdat deze elementen aan bod kunnen komen, moet de hulp- en dienstverlening op een bepaalde manier georganiseerd worden. Hetgeenniet altijd het geval is, merkten we.

Hoe hard hulpverleners het anders willen, toch zitten ze vaak vast in een hokje en hebben ze vaak te weinig tijd.

En wat is er nodig om een armoedesituatie te verbeteren? Inderdaad: een integrale aanpak op lange termijn...

Er is nood aan laagdrempelige jeugdwerkingen waar jonge ouders elkaar kunnen ontmoeten, waar ze zich thuis voelen.

Bouwstenen voor een goede ondersteuning

Hieronder belichten we enkele inspirerende bouwstenen die noodzakelijk zijn bij een goede ondersteuning van jonge gezinnen in armoede.

Deze bouwstenen zijn gegroeid uit de vele gesprekken die we hadden met onze jonge ouders over hun beleving, noden en behoeften op het vlak van ondersteuning in het ouderschap.

We lichten ze toe aan de hand van citaten van de jonge ouders en de betrokkenen uit de klankbordgroep.

Bouwsteen 1:

Een basis van vertrouwen

Een goede ondersteuning begint bij het rustig opbouwen van een vertrouwensband.

In het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren brengen de jeugdwerkers veel informele tijd door met de jonge ouders. Dan ontstaan vaak de beste gesprekken. Maar ook in de hulpverlening kan je deze methode gebruiken.

'Als je iets concreet kan doen voor mensen schept dat vaak ook vertrouwen, waardoor je verder geraakt in je traject.'

(Denise Marconneau, verpleegkundige Kind en Gezin)

'Ik ben echt geen prater. Op Recht-Op kunnen we kiezen wat we doen: praten over onze problemen of er niet over praten als we even alles willen vergeten. Of een beetje praten tijdens het darten of tijdens de afwas, dan gebeurt het veel spontaner.'
(Papa, 19 jaar)

De uitwisseling tussen jonge ouders onderling is zeer belangrijk omwille van het herkennen en het delen van ervaringen met leeftijdsgenoten die zich in dezelfde situatie bevinden. Het grote voordeel van het jeugdwerk hierbij is de reeds aanwezige vertrouwensband en de niet-hulpverleningscontext.

'Het is oke om op Recht-Op te praten over waar ik schrik voor heb of wat ik verkeerd doe, want ze weten waarover ik spreek, ze maken hetzelfde mee.'
(Mama, 16 jaar)

'Ik praat nooit met vreemden. Eerst moet ik mij een beetje op mijn gemak voelen bij die persoon.' (Mama, 19 jaar)

'Ik heb geen nood aan een plek waar ik naartoe kan gaan om met andere ouders te praten. Op Recht-Op wel ja, dat vind ik wel leuk. Maar ik zou niet snel naar ergens anders gaan waar ik niemand ken.'
(Mama, 20 jaar)

Jongeren die in armoede leven hebben het thuis niet gemakkelijk. Sommigen hebben nooit echt een thuis gehad of brachten veel tijd door in instellingen. Net daarom benadrukken we het belang van een veilige plek waar warmte en genegenheid is. Het creëren van een soort thuis waar kleine moments of meeting² tussen ouders en kinderen tot stand kunnen komen en worden gestimuleerd.

'We moeten werken rond zintuigen. Waarom hangt er geen hangmat in opvoedingsinitiatieven? Je moet het niet altijd diepgaand benoemen, erover willen praten, maar het 'doen', het laten 'voelen'. Een appeltje schillen, het proeven van verschillende soorten fruit. Het huiselijke, het gezinstuk wat veel mensen in armoede zo gemist hebben, dat moeten we binnenbrengen.'
(Frederique Galo, ervaringsdeskundige vrouwenopvang De Wittenhof)

'Het is belangrijk dat je zowel ouder als kind in het contact betreft. Dan kan je verbinding tussen hen stimuleren.'
(Greet Geenen, auteur boek Helpende Handen)

'Lene en Sofie zijn een beetje als een mama. We weten dat ze ons graag zien en in ons geloven. Op Recht-Op kunnen we gewoon onszelf zijn en dat is al genoeg.'
(Toekomstige mama, 18 jaar)

---

² De term 'moments of meeting' komt aan bod in het boek 'Helpende Handen' van Greet Geenen & Jozef Corveleyn.

**Jonge ouders willen
niet veroordeeld
worden. Benader hen
open, eerlijk en met
respect.**

**Binnen een
hulpverleningscontext
is het opbouwen van
een vertrouwensband
de eerste stap.**

Als hulpverleningsdienst krijg je vaak te maken met een groter wantrouwen door eerder opgedane ervaringen of angst. Als je dit voelt, is het belangrijk dit te benoemen en te erkennen. Vanuit een oprechte communicatie kan vertrouwen groeien.

'We zien veel wantrouwen naar Kind en Gezin vanuit een plaatsingsverleden. Het is hard werken voor vertrouwen: ze hebben vroeger ervaren dat als ze hulp vragen, de bal kan beginnen te rollen en ze niet weten waar je uitkomt (de verplichte hulpverlening).'
(Annelies De Boeck, Kind en Gezin)

'Als ik als ervaringsdeskundige mee op huisbezoek ga, voelen mensen dat ik uit eigen ervaring spreek. Dat schept vertrouwen.'
(Nadia Cap, gezinsondersteuner Kind en Gezin)

Ook in de zorgsector (ziekenhuis, gynaecoloog, vroedvrouw) zorgt een gevoel van vertrouwen voor een totaal andere beleving.

'Ik durfde niet bellen naar de verpleegsters na mijn bevalling. Stel u voor dat ze mij dan een slechte moeder zouden vinden. Ik belde met mijn GSM naar mijn mama.'
(Mama, 17 jaar)

'Onze gynaecoloog heeft ook de bevalling gedaan. Gelukkig! Ze kwam vooraf nog uitleg geven op de kamer. De gynaecoloog kreeg mij kalm. De andere dokters hadden mij opgefokt. Maar haar kende ik. Ze heeft de keizersnede gedaan. Ook nadien is ze

*‘twee keer gekomen en gaf ze uitleg.’
(Mama, 19 jaar)*

*‘Ik mocht niet blijven slapen de eerste nacht na de bevalling, dat vonden we allebei heel erg. Mijn vriendin heeft me toen echt 1000 berichtjes gestuurd.’
(Papa, 19 jaar)*

*‘Ik vond het echt heel erg dat altijd zoveel volk bij was. Dat maakte mij nog meer gespannen.
Tijdens de consultaties vooraf ook al: stagiairs enzo. Ze vragen wel of ge dat wilt, maar dan zegt ge toch ook geen nee. Ook tijdens de bevalling stond er honderd man aan mijn bed. Toch niet heel het gasthuis moet komen kijken!
(Mama, 17 jaar)*

Bouwsteen 2: Een open houding die niet oordeelt

Werken met jonge gezinnen in armoede doe je met hen, niet boven hen. Zie hen staan en vraag wat ze belangrijk vinden.
Een open en positieve houding nodigt uit.

‘Ik had na de bevalling echt het gevoel dat ik er even goed niet kon zijn. Ik wilde graag bij het eerste badje zijn, het aanleren ook, maar het was al gebeurd toen ik er aan kwam. Mijn vriendin had

*ook niet durven zeggen om te wachten.’
(Papa, 19 jaar)*

*‘Onze vroedvrouw was wel oke, maar ze was wel altijd bezig met de mama en ons kind. Ik als papa kreeg eigenlijk niet echt aandacht van haar. En ik had ook wel vragen.’
(Papa, 19 jaar)*

*‘Mijn begeleidster praatte vooral met mijn moeder. Dat vond ik eigenlijk wel erg, want ik ben toch de mama? Ik wist ook wel niet wat zeggen, want ja, ik kende haar amper.’
(Mama, 17 jaar)*

Het is bij aanvang belangrijk niet uitsluitend te focussen op de problemen. Problemen benoemen werkt niet als er geen connectie is. Als er wel connectie is, kan je heel veel zeggen in een open en eerlijke communicatie.

*‘Als ze me allemaal commentaar geven, ga ik naar mijn kamer om te bleiten. Dan kan ik er niet meer tegen.’
(Mama, 17 jaar)*

*‘Ook al is de context nog zo moeilijk, er zit ook potentieel in de situatie van een kind krijgen: mensen doen meer voor hun kind dan voor zichzelf. Het versterkt hen als je hen aanspreekt op hun verantwoordelijkheidsgevoel.’
(Nele Krüger, vroedvrouw bij ECK De Kraamvogel)*

Leven in (kans)armoede is hard en vermoeiend. Het weegt door op je persoonlijkheid, op je stresslevel, op hoe je in het leven staat. Het is belangrijk dat je dit als hulpverlener beseft en dat je enige kennis hebt van deze cirkel van oorzaken en gevolgen van armoede.

'Besef dat armoede een gekwetsheid met zich meebrengt. Het is hetgeen dat je zelf hebt, dat je kan doorgeven aan je kind. Als je grote honger hebt, eet je de taart alleen op. Je kan maar geven wat er is.

Het komt er voor hulpverleners op aan het gemis te kunnen zien, te verstaan en te vertalen. We moeten moeders ondersteunen taal te kunnen geven aan hun gemis.

Maar vaak is er alleen maar een oordeel vanuit hulpverleners.'
(Frederique Galo, ervaringsdeskundige vrouwenopvang De Wittenhof)

Focus op de krachten van de jonge ouders. Probeer te zien waar ze goed in zijn en vertrek vanuit hun kracht.

'Wij kregen van onze amberbegeleidster een diploma voor goede ouders te zijn! Ik ben heel onzeker over mijn mama zijn en dat diploma gaf me echt een grote duw in de rug. Het hangt nog altijd op in de keuken! Ze gaven me veel complimentjes. Daardoor werd ik alleen maar een betere mama, want mijn zelfvertrouwen groeide.'
(Mama, 19 jaar)

'De ouders vroegen me tijdens het huisbezoek of het kwaad kon met de baby naar een optreden in het park te gaan. We bespraken dat het belangrijk was niet te dicht bij de geluidsboxen te komen, maar dat het verder zeker geen probleem was. 's Avonds was ik toevallig ook op hetzelfde optreden. Er was veel volk, dus ik zag ze niet direct staan. Maar plots zag ik hen helemaal achterin met de baby die een veel te grote roze koptelefoon op haar hoofd had! Ik vond het geweldig dat ze zo zorgzaam waren geweest.'
(Katrien Verhaegen, CKG Good Engels)

Bouwsteen 3:

Iemand die helpt te 'overbruggen'

De hulpverlening is heel gedifferentieerd. Jonge ouders weten niet welke diensten er zijn en waarvoor of wanneer je bij hen terecht kan.

We zien dat het goed is dat iemand die dicht bij hen staat de rol van brugfiguur opneemt. De positie van jeugdwerker leent zich hiervoor, maar ook een hulpverlener kan deze de rol opnemen als hij/zij hiervoor de tijd en ruimte krijgt.

Die brugfiguur legt de verbinding tussen het gezin en de diensten en tussen de diensten onderling. Belangrijk is dat die brugfiguur op lange termijn kan werken en kan 'meegroeien' met het gezin. Hij/zij heeft een vertrouwensband met het hele gezin.

'Ik weet soms niet meer welke hulpverlener wat doet. Het zijn er al snel veel, want iedereen heeft zijn specialiteit precies. Ik vind het jammer dat er niet gewoon iemand is waarmee het klikt en die bij meerdere dingen kan helpen. Waarom moeten het allemaal andere mensen zijn? Iedere keer opnieuw je verhaal doen, iedere keer opnieuw iemand proberen te vertrouwen...'

Lene van Recht-Op organiseert elke twee maanden een 'ronde tafel' waar iedereen naartoe komt. Da's echt goed, want dan is er een moment waarop alles wordt afgesproken.'

(Papa, 20 jaar)

'Er lopen bij ons al vijf mensen rond. Wij kunnen overdag nooit iets meer doen, omdat er altijd wel iemand komt.'

(Mama, 20 jaar)

'Ik ben eigenlijk overal terecht gekomen via Recht-Op. Zonder Recht-Op zou ik daar niet snel naartoe gaan.' *(Toekomstige mama, 19 jaar)*

'Veel organisaties werken met rondetafelaanpak. Bij Fara spreken ze van de ketenaanpak.

Als er verschillende diensten betrokken zijn, is het belangrijk dat die zich op elkaar afstemmen! Verschillende hulpverleners pakken iets anders aan.'

(Silke Brants, Fara)

'Er wordt daarbij ook veel boven de hoofden gecommuniceerd. Dat is niet ok. Veel informatie wordt gedeeld onder de hulpverleners, de cliënten zijn hier dan niet van op de hoogte. Dat is lastig in een vertrouwensband.'

(Sandra Verdonck, vrouwenopvang De Wittenhof)

Het belang van een duidelijke communicatie speelt zicht overal af. Jongeren in armoede zijn niet snel geneigd voor zichzelf op te komen als ze iets niet begrijpen of als ze ergens niet mee akkoord zijn.

'Mensen komen vaak direct van de gynaecoloog naar ons om te vragen wat die gezegd heeft. De info gaat te snel, er is geen tijd voor.'

(Lene Keersmaekers, jongerenwerker Recht-Op)

Een brugfiguur kan ook een invloed hebben op de snelheid waarmee ondersteuning en zorg kan opgestart worden.

Zo zien we dat veel jonge mama's pas tijdens het tweede kwartaal van de zwangerschap naar een gynaecoloog gaan omdat ze weinig zicht hebben op hun cyclus en al zwanger zijn voordat ze het weten. Of omdat ze naar een vrouwelijke gynaecoloog willen waarvoor meestal lange wachtlijsten zijn. Of omdat ze te lang wachten om een afspraak maken in het ziekenhuis.

Een brugfiguur kan in deze situaties een belangrijke preventieve rol opnemen.

SAS

What better for

E PUTA MADRE
69

Bouwsteen 4: Tijd en continuïteit

De meeste jonge ouders in armoede zijn al met verschillende hulpverleners in contact gekomen tijdens hun leven. Je bent dus meestal 'de zoveelste'. Daarnaast hebben ze soms al negatieve ervaringen met andere hulpverleners meegemaakt, waardoor hun vertrouwen is geschonden. Vertrouwen opbouwen vraagt dus tijd. Het is soms ook nodig als hulpverlener om 'je tijd te nemen'. Dit is moeilijk als een drukke agenda op je wacht, maar laat een goed huisbezoek soms maar gewoon even voortduren. De ouders voelen je interesse en stellen zich meer open, waardoor de belangrijke zaken pas echt op tafel komen te liggen.

'Ik had een leuke amberbegeleidster, maar ze is pas laat gestart met de begeleiding. Blijkbaar kan dat pas vanaf de achtste maand zwangerschap. Daardoor moesten we de laatste weken alles snel snel regelen, terwijl ik toen eigenlijk al moest rusten. Het gaf me eigenlijk soms nog meer stress.'

(Mama, 19 jaar)

'Als verpleegkundige van Kind en Gezin merk ik dat tijdens informele babbels met de ouders er vaak heel wat naar boven komt. Dit zijn vaak momenten van echt contact met elkaar.

Kwetsbare gezinnen hebben het soms moeilijk op verschillende terreinen. Op huisbezoek komen dikwijls eerst deze problemen aan bod. Daarna ontstaat wat ruimte om het ook over de baby en

het ouderschap te hebben.'

(Denise Marconneau, verpleegkundige Kind en Gezin)

Mensen in armoede ondersteunen betekent samen met hen een weg afleggen. Vaak zelfs letterlijk! Een weg kunnen afleggen impliceert continuïteit.

'We woonden de eerste weken na de geboorte bij mijn ouders in en daar was het moeilijk om onze amberbegeleidster te laten komen. Toen we in ons eigen appartement trokken, verliep de begeleiding snel heel vlot. Na zes maanden moest zij echter stoppen omdat een amberbegeleiding maximum zes maanden duurt. We wilden nochtans graag langer in begeleiding blijven want het hielp ons echt. Maar er zijn dan andere zaken opgestart om ons te ondersteunen. Ik vind dat die eerste hulpverlener gewoon moet kunnen blijven zolang het nodig is.'

(Papa, 20 jaar)

'Meegaan is zo belangrijk. Bij veel diensten moeten mensen zelf hulp vragen, maar zo werkt het niet. Als je weet wat je hulpvraag is, sta je al ver! Die komt meestal gaandeweg.

Ook één keer meegaan is al vaak drempelverlagend.'

(Katrien Verhaegen, CKG Good Engels)

'We zien veel mensen verhuizen en dan komen ze terecht bij verschillende bureaus van Kind en Gezin. Dat maakt het moeilijk om een relatie op te bouwen, er zijn geen ankerpunten meer.'

(Denise Marconneau, Kind en Gezin)

Er is nood aan tijd om een vertrouwensband op te bouwen en tijd om daadwerkelijk iets te kunnen veranderen (lange termijn).

Er is nood aan continuïteit in de begeleiding en ondersteuning van jonge gezinnen in armoede.

Bouwsteen 5: Een integrale kijk

Tijdens het opvolgen van onze jonge ouders zagen we hoe belangrijk het is hen op een integrale manier te ondersteunen. Armoede speelt zich af op verschillende levensdomeinen. Eigenlijk kan je stellen dat de oorzaken, gevolgen en effecten van armoede verweven zijn zoals in een spinnenweb.

Het heeft dus weinig zin om één aspect hieruit te halen. Je moet minstens oog hebben voor de hele context en eigenlijk aan de slag kunnen gaan met de verschillende aspecten.

'Bij ons in de opvoedingswinkel vinden we het heel belangrijk te kijken met een integrale blik naar de situaties die er door mensen worden geschetst. Dat maakt een belangrijk verschil in aanpak in tegenstelling tot als je het puur als opvoedingsproblemen bekijkt.'
(Femke Nuyens, Opvoedingswinkel Antwerpen)

'Natuurlijk is positief opvoeden belangrijk. Maar probeer dat maar eens als je huis vol schimmel zit en je geen deftig werk hebt.'
(Lene Keersmaekers, Recht-Op Jongeren)

Zo zagen we dat het weinig zin heeft enkel en alleen in te zetten op opvoedingsondersteuning als de andere aspecten van het leven van dat gezin (tewerkstelling, huisvesting, gezondheid, onderwijs, financiële situatie, enz.) problematisch zijn.

De hulpverleners met een eenzijdige bril van opvoedingsondersteuning geraakten veel minder ver in hun ondersteuning dan diegenen die naar het gezin keken met een integrale bril. Het bleek duidelijk dat deze laatsten ook meer konden realiseren op het vlak van opvoedingsondersteuning.

De bril waarmee je naar jonge gezinnen in armoede kijkt, is dus bepalend.

Als je zegt 'mensen in armoede hebben opvoedingsondersteuning nodig', dan doe je aan symptoombestrijding. Je werkt anders als je vertrekt vanuit het feit dat armoede veel zaken moeilijk maakt, ook het opvoeden van je kinderen.

'Opvoeden is niet het volgen van een recept uit een kookboek. Als je het recept probeert te volgen en het lukt niet, dan krijg je een nog groter gevoel van falen!'

(Saskia Van Besauw, ECK De Kraamvogel)

'In de lange wachtrij bij de RVA, daar heb ik met mijn begeleidster eigenlijk het meest over opvoeden gebabbeld!'

(Mama, 20 jaar)

Onze hulpverlening is enorm verkokerd. Daardoor wordt integraal werken zeer moeilijk. Een ankerfiguur die de verschillende hulpverleners en het gezin met elkaar verbindt en die op lange termijn met het gezin kan meegroeien kan hieraan tegemoet komen (zie ook bouwsteen 3: brugfiguur).

'Er zijn weinig grote problemen rond opvoeding op zich. Vaak geven andere problemen stress waardoor ouders weinig energie over hebben voor hun kinderen. Er is dusaandacht nodig voor de context. Want als di e niet beter wordt, ontstaan er opvoedingsproblemen. Er is veel te doen rond opvoedingsondersteuning, maar er is weinig ruimte om integraal te werken.'

(Sandra Verdonck, vrouwenopvang De Wittenhof)

'Er is een versnipperde hulpverlening: ik weet soms niet meer hoe ik moet helpen, als mensen dan de stap zetten om hulp te vragen. Er is een gebrek aan integrale begeleiding. Hulpverlening verstrakt ook: er worden meer en meer voorwaarden gekoppeld aan hulp.'

(Nadia Cap, gezinsondersteuner Kind&Gezin)

Praten over de opvoeding van een kind is ook vaak niet gemakkelijk. Het ligt gevoelig door negatieve verhalen uit het verleden of 'van horen zeggen'. Mensen in armoede hebben schrik dat ze het niet goed doen en dat daar gevolgen aan gekoppeld worden. Werken op andere levensdomeinen kan ook helpen om een vertrouwensband op de bouwen waarna opvoedingsvragen beter aan bod kunnen komen.

'Onze begeleidingsdienst biedt een integrale begeleiding met als eerste focus: samen het leven op orde zetten. Door aan andere zaken te werken, wordt ouderschap soms beter bespreekbaar.'

(Piet Mercelis, JAC+, CAW Metropool)

**We versterken jonge
ouders in armoede
via een integrale
begeleiding die werkt
rond problemen,
noden en behoeften
op verschillende
levensdomeinen.**

Conclusie

Het project 'Jonge ouders' was voor ons een dynamisch project.

De uitwisseling tussen jonge ouders in armoede was een meerwaarde. Te meer omdat het voor de ouders niet vanzelfsprekend is naar onze gewone jongerenwerking te blijven komen éénmaal er kindjes zijn. We hopen dat we een plek kunnen blijven zijn waar jonge ouders terecht kunnen met hun vragen en noden, voor ontspanning en vrije tijd.

We merkten ook dat er een boeiende dialoog op gang kwam tijdens de bijeenkomsten van de klankbordgroep. Hulpverleners en andere betrokkenen met verschillende achtergronden gingen op een constructieve manier met elkaar in dialoog. Het was een leerrijk uitwisselen over ervaringen, twijfels en overtuigingen.

Jammer genoeg wordt dit project maar voor één jaar gesubsidieerd, een te korte periode om met dit thema grondiger aan de slag te gaan. Dat bleek zowel bij de jonge ouders als bij de hulpverleners. Kortdurende projecten zijn eigenlijk weinig zinvol bij het bestrijden van kinderarmoede.

We hopen dat we jullie hebben geïnspireerd met een warm pleidooi van onderuit.

Een pleidooi voor een integrale benadering van jonge gezinnen die leven in armoede. Het bestrijden van kinderarmoede is het meest effectief als dit gedaan wordt door het verbeteren van de context van de ouders, de omgeving waar de baby leeft en groeit.

Hoewel er andere pistes zijn die we graag nog hadden uitgewerkt, zijn we tevreden met de weg die we aflegden met onze jonge ouders en met enkele betrokken diensten.

We kozen hierbij voor het perspectief van (toekomstige) jonge ouders dat naar onze mening te weinig aan bod komt. Daarbij erkennen we het belang van andere perspectieven op kinderarmoede.

We zijn blij met ons aandeel en wachten hoopvol op een meer structurele inbedding ervan in de strijd tegen kinderarmoede.

Contactenlijst klankbordgroep

1. ECK De Kraamvogel (Expertisecentrum Kraamzorg Antwerpen) www.kraamvogel.be
2. Vrouwenopvanghuis De Wittenhof (CAW Metropool) www.cawmetropool.be
3. Uit De Marge (Vlaams steunpunt voor jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren) www.uitdemarge.be
4. Centrum Kauwenberg (Antwerpse vereniging waar armen het woord nemen) www.kauwenberg.be
5. Prenataal Steunpunt Willy Vandersteenplein (Kind en Gezin)
www.kindengezin.be/gezinsondersteuning/voor-de-geboorte/prenatale-steunpunten
6. Consultatiebureau Antwerpen De Wijk (Kind en Gezin)
www.kindengezin.be/gezinsondersteuning/partners/organisierende-besturen-van-consultatiebureaus
7. Inloopteam Pothoek (Kind en Preventie vzw) www.kindengezin.be/gezinsondersteuning/partners/inloopteams
8. CKG Good Engels (Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning) www.ckg.be/ckg/good-engels-antwerpen.html
9. CLB Stedelijk Onderwijs Antwerpen www.stedelijkonderwijs.be/onderwijsaanbod
10. CLB GO! Antwerpen www.clb-antwerpen.be
11. BZN De Stobbe (CIG) www.bzndestobbe.be
12. OpvoedingswinkelAntwerpen www.opvoedingswinkelantwerpen.be
13. Fara (Luister- en informatiepunt rond zwangerschapskeuzes) www.faranet.be
14. JAC+ en begeleidingsteam (CAW Metropool) www.cawmetropool.be
15. Kansen voor Kinderen (OCMW Antwerpen) www.ocmw.antwerpen.be
16. Greet Geenen, auteur van het boek Helpende Handen (KU Leuven) greet.geenen@psy.kuleuven.be
17. Marjolijn De Wilde van het Centrum voor Sociaal Beleid (Universiteit Antwerpen) www.centrumvoorsociaalbeleid.be
18. Evelyn Verlinde van de Vakgroep Huisarstgeneeskunde en eerstelijnsgezondheidszorg (Universiteit Gent) www.ugent.be

Een realisatie van Recht-Op Jongeren.

Dit project werd gesubsidieerd met een projectsubsidie van minister van Armoedebestrijding Ingrid Lieten.

Met de steun van Cera en Uit De Marge.

Recht-Op Jongeren wordt gesteund door de stad Antwerpen en de provincie Antwerpen.

